

Oslo 9. mai 2006

Nei til EU
Arbeidersamfunnets plass 1
0181

Det kongelige nærings- og handelsdepartement
Postboks 8014 Dep
0030 Oslo

Høringsuttalelse fra Nei til EU til NHD om tjenstedirektivet.

1. Generelle kommentarer

Det vises til høringsbrevet fra NHD, datert 10.4.06.

Nei til EU er glad for å få mulighet til å avgi høringsuttalelse til Regjeringa i en så viktig sak for Norge, norsk arbeidsliv og den norske velferdsstaten, som dette direktivet er. Vi er også tilfreds med at Regjeringa ved Nærings- og Handelsdepartementet har invitert til to møter om saken, der Nei til EU har vært invitert, og gitt våre bidrag.

Derimot mener vi det er en demokratisk svakhet ved Regjeringas håndtering at ingen ble invitert til å diskutere saken før Regjeringa avga sin første uttalelse primo februar. Nei til EU reagerte med å sende et brev om dette til NHD, med en rekke konkrete spørsmål, den 10. februar i år. Vi er glad for å kunne konstatere at vårt brev er blitt utførlig besvart, i Departementets brev av 5.april. Vi vil imidlertid fastholde en del av våre synspunkter, og kritiske kommentarer i denne høringsuttalelsen.

Nei til EU mener også at det er en svakhet ved behandlingen av saken, at Regjeringa ikke har evnet å oversette direktivteksten til norsk. Det er en omfattende tekst, den er på en del sentrale punkter uklar, og den er blitt endret i mange omganger. Et direktiv av så stor betydning for Norge, burde ha vært fortløpende oversatt til norsk gjennom hele prosessen. Dersom Regjeringa skal leve opp til sine ambisjoner om en aktiv europapolitikk, med inkluderende prosesser, må dette hensynet ivaretas i framtida.

Nei til EU vil innledningsvis fastslå at utgangspunktet for å diskutere tjenstedirektivet – som andre liknende dokumenter fra EU – må være at Norge står fritt i sin stillingstaken. Vi kan implementere direktivet, eller vi kan la være. Det vises i denne sammenheng til utenriksminister Gahr Støre og Regjeringas Soria Moria-erklæring, som har fastslått at reservasjonsretten i EØS-avtalen er reell, og skal brukes dersom andre muligheter er forsøkt, og dersom vitale norske nasjonale interesser er truet.

Nei til EU vil videre vise til at det foreliggende direktivet er et rammedirektiv. Det betyr at det seinere kan bli utfyllt med mer detaljerte direktiv, det vil bli fortolket av EF-domstolen, og det skal dessuten evalueres etter 5 år. Alt dette til sammen forsterker behovet for at Norge må være varsomme med å gi noen form for uforbeholden tilslutning til dette meget betydningsfulle rammedirektiv, kfr. våre merknader under.

2. Det prinsipielle utgangspunkt

Tjenstedirektivet er ikke forfattet i et vakuum. Det kommer som et uttrykk for at EU ønsker å løse sine økonomiske utfordringer, bl.a. formulert i den s.k. "Lisboa-prosessen", der EUs målsetting er definert til å skulle bli det ledende kompetansebaserte dynamiske økonomiske område i verden innen 2010, kfr. også departementets høringsbrev, side 2. Innen en slik ramme defineres det som et problem at fri flyt av tjenester i for liten grad foregår på tvers av landegrensene EU (og EØS-) landene i mellom. Nei til EU mener regjeringa må stå fast ved at nasjonale regler for godkjenning av tjenesteytende selskaper, autorisasjonskrav, nasjonalt regelverk og nasjonal kontroll av slike selskap ikke må vurderes som en handelshindring, men som et uttrykk for at en i Norge har ønsket å sikre velferdsstaten best mulig kvalitet, og å sikre helse, miljø og sikkerhet i norsk arbeidsliv.

Nei til EU mener, på basis av erfaringene med EU så langt, at en norsk regjering som baserer seg på prinsippene i Soria Moria-erklæringen, bør ha en viss kritisk distanse til EUs modell for økonomisk vekst og samfunnsbygging. Etter vår mening er denne alt for ensidig basert på den markedsliberale tendens i verdensøkonomien, en økonomisk modell som i liten grad kan sies å være overensstemmende med Soria Moria, men som har som sine kjennetegn bl.a. store ulikheter mellom grupper, betydelig fattigdomsutvikling, privatisering og nedbygging av offentlig sektor.

Tjenstedirektivet er basert på EUs s.k. "fire friheter" og den samme tankegangen som i Lisboa-strategien. Dette framgår av forarbeidene til direktivet, og til de innledende prinsipielle betraktningene fra Kommisjonens side. Sjøl om det foreliggende forslag til en viss grad kan sies å være resultatet av en politisk dragkamp i EU-parlamentet mellom ulike interesser, ligger denne grunnleggende forståelsen etter vårt syn fast.

3. Våre innvendinger mot direktivet

La oss først fastslå at vi sjølsagt ikke har noe imot at det handles med tjenester over landegrensene, eller at norske firma etablerer seg i andre EØS (EU-) land eller vice versa. Problemet oppstår når denne form for etablering og handel kommer i motstrid mot vitale norske nasjonale interesser.

Vi mener tjenstedirektivet kommer i klar motstrid med vitale nasjonale interesser for Norge. Direktivet vil dessuten kunne påføre andre land betydelige problemer, også ved at norske firma etablerer seg i andre EU/EØS-land. Vi går imidlertid ikke nærmere inn på dette her, men avgrensar oss til det første problemet.

3.1 Uklarheter gir jus i stedet for politikk

Det foreliggende direktivforslaget fra Kommisjonen fra april i år, er preget av svært mange uklarheter. Diskusjonen i etterkant i mange EU-land, uttalelser fra ledelsen i Landsorganisasjonen i Norge m.m. viser dette. Det kan pekes på en rekke spørsmål som viser dette; Hva omfattes av direktivet, og hva omfattes ikke? Er opprinnelseslandsprinsippet egentlig helt fjernet? Kan man føre en effektiv kamp mot sosial dumping med dette direktivet som grunnlag? Spørsmålene kan forfleres.

Hovedproblemet blir at en rekke spørsmål først vil finne sin avklaring gjennom rettslige prosesser for EF-domstolen. I det gamle EF mente man at det var mange handelshindringer mot den frie flyt av varer. EF-domstolen slo fast i flere dommer at en vare godkjent i ett land skulle godkjennes i resten av EF, slik som Cassis de Dijon-dommen og oppheving av renhetsloven angående øl, både i Tyskland og Norge. På liknende vis kan fri flyt av tjenester økes ved at EF-domstolen avsier dom på konkrete saker som får vidtgående prinsipielle følger. Dette vil i sin tur bety, at en rekke spørsmål som etter vårt - og Regjeringas? - syn, er politiske, blir rettsliggjort, og dermed unndratt den demokratiske debatt og beslutningsprosess som vi i

Norge mener er ønskelig, og som er allment akseptert. Vi vil igjen vise til Regjeringas egen Soria Moria-erklæring.

Vi mener at tjenstedirektivet, om det skulle bli norsk lov, er med på å undergrave demokratiet i Norge. Dette er farlig, da folks tillit til det demokratiske system allerede er langt mindre enn alle demokrater kunne ønske. For en Regjering må det være ytterst lite ønskelig at man tilpasser seg EU på en måte som skaper fremmedgjøring og avmakt hos folk, i stedet for å stimulere til politisk deltakelse og økt forståelse av, og ivaretagelse av, demokratiet.

3.2 Opprinnelseslandsprinsippet og sosial dumping

Etter Nei til EUs oppfatning er opprinnelseslandsprinsippet i stor grad opprettholdt, om enn i en tilsørt og mer fordekt versjon. Prinsippet om at en tjeneste godkjent i ett land, automatisk skal være godkjent i alle, gjelder fortsatt, sjøl om selve begrepet *opprinnelseslandprinsippet* er fjernet. Det som imidlertid står fast, er artikkel 16.1, der det framgår at: "Medlemsstatene respekterer tjenesteyterens rett til å utføre tjenesteytelser i en annen medlemsstat enn den de er etablert i. Den medlemsstat hvor tjenesten leveres, sikrer fri adgang til å oppta eller utøve tjenestevirksomhet på statens område". Det er, så vidt vi kan forstå, regelverket i det landet der et selskap er registrert som skal legges til grunn ved godkjenningen, og ikke vertslandets regler. Dette finner vi svært betenkelig av hensyn til det faglige nivå og den kvalitet som etterstrebes i norsk arbeidsliv. Vi tror også dette vil kunne åpne for ytterligere press på arbeidsmiljø og lønnsforhold i Norge, og forsterke problemene med sosial dumping. Vi mener dette vil kunne undergrave tariffbestemte lønns- og arbeidsvilkår der hvor konkurranseutsetting og privatisering legger press på arbeidstakerne når selskap underbyr hverandre for å vinne kontrakter. Ikke minst vil dette gjelde på tjenesteområder der organisasjonsgraden er lav og fagbevegelsen står svakt, som innenfor for eksempel handel og kontor, hotell og restaurant og renhold. Dette er i stor grad kvinnedominerte grupper. Her er sannsynligheten stor for at fagbevegelsen ikke vil allmenngjøre tariffavtaler som et tiltak mot sosial dumping. Vi har oppfattet at regjeringa legger stor vekt på kampen for likestilling, mot sosiale forskjeller og mot sosial dumping, kfr. handlingsplanen mot sosial dumping som ble lagt fram 1.mai i år. Vi tror imidlertid det er stor fare for at en del av de tiltak som der lanseres vil komme i motstrid med nettopp tjenstedirektivet. Slike tiltak som innsynsrett og bruk av ILO 94 tror vi neppe vil overleve et møte med EF-domstolen ut fra tjenstedirektivet. Vi mener derfor at regjeringa må ta på alvor at man ikke har lyktes med å forhindre et tjenstedirektiv som kan føre til sosial dumping, og handle i tråd med dette dersom dette direktivet blir vedtatt og søkt implementert i norsk lovverk.

3.3 Hurtigskranker

Et viktig virkemiddel fra EUs side for å lette den frie flyten av tjenester over landegrensene, er opprettelsen av s.k. "hurtigskranker"; databaserte godkjenningsordninger. En slik godkjenningsordning kan meget vel føre til et press i retning av "dårligst kvalitet" i motsetning til norske forbrukeres og myndigheters ønske om best mulig kvalitet. Hva som skal aksepteres som godkjenningskriterier vil sjølsagt bli gjenstand for et omfattende forarbeid - som i seg sjøl vil koste mye tid og penger - og det vil kunne avdekke en rekke konflikter mellom ulike nasjonale hensyn. Vi vil dermed fort være tilbake til det hovedproblemet EU-kommisjonen sjøl har beskrevet i samband med direktivet, når man i pkt. 37 i innledningen til direktivet sier at: "Det er nødvendig å avklare i hvilken utstrekning tjenesteytere omfattes av lovgivningen i den medlemsstat hvor de er etablert, og i hvilken utstrekning lovgivningen i den medlemsstat hvor tjenesteytelsen utføres, gjelder". Vi frykter at hurtigskrankerne vil bli et viktig instrument for å øke fri flyt av tjenester på bekostning av helse, miljø og sikkerhetshensyn. Hvis nyetablere møter et regelverk som forhindrer etablering og autorisasjon, vil de kunne klage saken inn for EU-kommisjonen, eller sende en sak til EF-domstolen. Da kan et nasjonalt regelverk bli oppfattet som et hinder for hovedhensikten med direktivet, og landet kan bli dømt til å oppgi hele eller deler av sitt regelverk. Slik kan altså helse, miljø, sikkerhet og kvalitet bli satt under press av EUs mål om friest mulig flyt av tjenester, slik dette er nedfelt i tjenstedirektivet.

3.4 Hva ligger inne i direktivet - og hva holdes utenfor?

Også her støter vi på betydelig uklarhet og gråsoner. Nei til EU mener det påhviler regjeringa et særskilt ansvar for å klargjøre alle slike forhold før Norge skal forholde seg til direktivet i sin endelige form. Hvor stor del av utdanningssektoren ligger for eksempel innenfor direktivets anvendelsesområde? Kommisjonen har i sin versjon fra 26. april d.å. etter vår oppfatning gjort det vanskeligere å unnta utdanning i forhold til EU-parlamentets forslag, ved at

- Fortalens pkt. 7 c med direkte omtale av utdanning er fjernet
- Den brede unntaksbestemmelsen for tjenester med sosialt velferdsformål er også fjernet (Art. 1 (6) i Parlamentets forslag)

Når det gjelder det prinsipielle skillet mellom tjenester av allmenn interesse og tjenester av allmenn økonomisk interesse, synes vi Kommisjonens endringer i forhold til EU-parlamentet er påfallende, og lite ønskelige sett fra et norsk synspunkt:

I forslaget fra Kommisjonen heter det at direktivet ikke skal påvirke medlemslandenes adgang til å definere hva de vurderer som tjenester av generell økonomisk interesse (art 1 (3)). Men Kommisjonen har samtidig strøket presiseringen i Parlamentets forslag om at medlemslandene også kan definere hva som er tjenester av generell interesse (art. 2 (-a)). Den første bestemmelsen lå inne også i Parlamentets forslag, så Parlamentet vurderte åpenbart begge presiseringene som nødvendige for å slå fast medlemslandenes kompetanse. Strykforslaget fra Kommisjonen gjør det mer uklart hva medlemslandene skal kunne bestemme.

I denne sammenhengen er det også relevant å trekke inn Kommisjonens meddelelse av 26.april angående "sosiale tjenester av generell interesse". Kommisjonen sier her at medlemslandene står fritt til å definere hva de forstår med 'tjenester av generell økonomisk interesse' og 'sosiale tjenester av generell interesse' (meddelelsen s 3) Men i annekسدokumentet s 16 skriver de at forståelsen av hva som har økonomisk karakter må ses i sammenheng mellom landene: hvis tjenester utøves av private i enkelte medlemsland, kan det vise at tjenesten mer generelt har en økonomisk karakter. Dette må bety at landene likevel ikke er suverene til å definere dette grunnleggende skillet. Samtidig tas det et forbehold angående rettspraksis når det gjelder sosial sikkerhet.

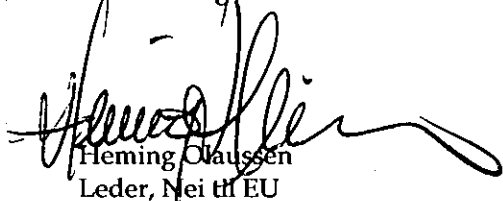
Vi setter også et stort spørsmålstegn ved om direktivet vil kunne brukes til å forhindre at det offentlige tar tilbake tjenester som har vært privatisert. Vi mener regjeringa må forsikre seg om at så ikke er tilfelle gjennom å få klare svar fra EU på dette og lignende spørsmål.

4. Nei til EUs konklusjon og anbefaling til regjeringa.

Nei til EU mener tjenstedirektivet kan være en trussel mot norsk arbeidsliv, mot en solidarisk velferdsstat og mot demokratiet i Norge. Det vil, gjennom sin gjennomførte uklarhet, kunne føre til en avpolitisering av norsk offentlig debatt ved at uklarheter og tolkningsspørsmål i stor grad overlates EF-domstolen. Det vil kunne vanskeliggjøre kampen mot sosial dumping, og det vil kunne svekke ønsket om en sterk, offentlig basert velferdsstat.

På denne bakgrunn mener vi regjeringa bør lytte til de krefter i det norske samfunnet som ønsker at regjeringa bør varsle EU om bruk av reservasjonsretten mot at det foreliggende tjenstedirektivet blir norsk lov.

Med vennlig hilsen

Heming Clausen
Leder, Nei til EU